

Жетісу университеті

JETISÛ OBLYSTYQ QOĞAMDYQ-SAIASI JASTAR GAZETI
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ МОЛОДЕЖНАЯ ГАЗЕТА ОБЛАСТИ ЖЕТИСУ

Бақ әкелсін жаңа жыл!

Міне, тағы бір жылды артқа тастап, күнтізбенің жаңа бетін ашқалы отырмыз. Қоян жылы еліміз үшін жайлы, табысты жыл болды. Былтырағы оқу жылында университетіміздің 50 жылдық мерейтойын кең көлемде атап өттік.

Жарты ғасырлық тарихы бар, жаңа белеске көтерілген білім ордасына Ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбек келіп, оқу орнының материалдық-техникалық базасына оң баға берді.

Университет 2023-2029 жылдарға арналған даму бағдарламасын әзірлеп, жоғары білім мен ғылымды дамытудың концепциясына сәйкес индикаторлар мен көрсеткіштерді жаңартты. «Мамандығым – Болашағым» жол картасымен 20 қызметкер білім алып, өңірлік Жобалық кеңсе мүшесі болды. Осы оқу жылында «Coursera» платформасында 1500 білімгер ЖАОК (жаппай ашық онлайн курстарын) игерді.

«Күміс университет» идеясын дамыту үшін 2020 жылдан бастап «Асыл қазына университеті» жұмыс жасап келеді. Өткен оқу жылында осы жоба бойынша зейнет жасындағы 40 адам (университеттің 25 оқытушысы және қаланың 15 ардагері) оқыды.

Академиялық ұтқырлық бойынша Польша, Оңтүстік Корея, Түркия, ТМД елдерінде 42 студент білім алды. Польша мен Ресей университеттерінде 9 адам қос дипломды бағдарлама бойынша оқуын аяқтады. Сонымен қатар, білім ордасында Цюрих университетінің (Швейцария), Жилин университетінің (Словакия), ТМД елдеріндегі серіктес оқу орындарының студенттері оқыды.

Италияның Марке университетімен келіссөз жүргізіліп, Жетісу университетінде Марке политехникалық университетінің филиалын ашу туралы Меморандумға қол қойылды. Екі жақты Меморандум негізінде «Агрономия-Ауыл шаруашылығы ғылымы» қос дипломды бағдарламасын іске асыру, бірлескен ғылыми зерттеу жүргізу, профессорлық-оқытушы құрам және студенттерді академиялық ұтқырлық бойынша алмасу көзделген.

Университет Еуропа мен ТМД-ның 10 университетімен шарт жасасты. Еуропалық Одақ қаржыландыратын «HORIZON -2020» бойынша 2 жоба, Ресей Федерациясы мен Түркия оқу орындарымен 4 халықаралық жоба жүзеге асырылуда. Осы жобаларды іске асыру үшін Цюрих университетінің Еуразиялық зерттеулер орталығы ашылды, білім ордасының шетелде (Польша, Қырғызстан, Өзбекстан) 3 өкілдігі бар.

Университет ғылымын дамытудың негізгі тетігі – ғылыми жобалар. Осы орайда гранттық қаржыландыру конкурстарына, халықаралық конкурстарға және өңірлік бағдарламаларға оқытушылар мен жас ғалымдар белсенді қатысты.

Оқу ордасының, қаламыздың тіпті еліміздің атын өйгілеп жүрген белсенді студенттер жетерлік. Спорттың әр түрі бойынша халықаралық дәрежедегі 33 чемпион бар. 2400-ден астам студент университеттің шығармашылық ұжымдарының мүшесі. 12 студенттік клуб, 10 спорт секциясы жұмыс істейді.

Бүгінде Университет инфрақұрылымын дамыту жұмыстары жалғасуда. Биылғы оқу жылында оқу-зертханалық корпусының құрылысы басталды. Алдағы жылға 5-ші буын (5G) технологиясы бойынша автоматтандырылған жылыжай салу, Талдау және болжау орталығы жобасы аясында «Жетісу» ғылыми-білім беру орталығын құруға арналған зертханалық корпус салу, университеттің зертханаларын заманауи жабдықтармен қамтамасыз ету жоспарланып отыр.

ЖАС ҒАЛЫМДАРҒА АРНАЛҒАН ТҮРҒЫН ҮЙ БАҒДАРЛАМАСЫ ІСКЕ ҚОСЫЛДЫ

2 бет

ЖАНСҮТІРӨВТІҢ ТӨТЕ ЖАЗУМЕН ЖАЗЫЛҒАН ЖИНАЛҒЫ ТҒЫБЫЛДЫ

4 бет

БЕС МИНУТСЫЗ ЖУРНАЛИСТ

5 бет

ДУША УНИВЕРСИТЕТА

8 стр.

СТУДЕНТТЕР КАНАДА ЕЛШІСІМЕН КЕЗДЕСТІ

Илияс Жансүгіров атындағы Жетісу университетіне Канаданың Қазақстандағы елшісі Алан Хэмсон келді.

«Гендерлік зорлық-зомбылыққа қарсы 16 күндік белсенді іс-әрекет» акциясы шеңберінде студенттермен кездесіп, гендерлік саясат бойынша лекция оқыды.

«Гендерлік зорлық-зомбылық, кемсітушілік тек Қазақстанда емес, әлем бойынша ушығып тұрған мәселе. Гендерлік теңдік, әйелдер құқықтарын қорғау, жыныстық белгі бойынша кемсітуге жол бермеу әрбір өркениетті елдің ұстанымы. Десе де, көптеген әйелдер тұрмыстық қиындықтарды іште сақтап, айналасындағыларға айтуға қорқады. Біз оның алдын алу үшін адамдардың құқықтық сауаттылығын арт-

тыруымыз керек», – деді Алан Хэмсон.

Сондай-ақ, елші студенттердің ер адам мен әйел теңдігі, әр ұлтқа тән менталитет жайлы сұрақтарына жауап берді.

Кездесу соңында университетте гендерлік теңсіздік бойынша өткен кейс-чемпионатының жеңімпаздарына сертификат табыстады. Алан Хэмсон мырза басқарма төрағасы – ректор Қуат Баймырзаевтың қабылдауында болып, университет телестудиясындағы «Студия қонағы» бағдарламасына қатысып, сұхбат берді.

Айта кету керек, «Гендерлік зорлық-зомбылыққа қарсы 16 күндік белсенді іс-әрекет» акциясы елімізде жыл сайын өтетін науқан.

ӘМБЕБАП ЖУРНАЛИСТ - ЗАМАН ТАЛАБЫ

Қазіргі толассыз ақпарат тасқыны заманында конвергентті журналистиканы меңгеру аса маңызды. Өйткені ақпарат таратудағы тапқырлық қазіргі заманың басты сұранысына айналып отыр.

І. Жансүгіров атындағы Жетісу университетінің Журналистика және ақпарат білім беру бағдарламаларының жетекшісі, (PhD) Философия докторы Жұмағали Есенбек Нью-Йорк қаласында білім алып, Америка Құрама Штаттарының стандарттарына сай заманауи ақпарат таратудың құзыреттіліктерін үйреніп қайтты.

Маман Нью-Йорк фильм академиясынан (New York Film Academy) тағылымдамадан өтіп, бір жылдық «Broadcast Journalism» бағдарламасы бойынша диплом алды.

Конвергентті журналист ретінде қабілетін шыңдап, медианың барлық түрінде ақпарат өңдеудің қыр-сырын үйренген.

«Ақпарат тарататын адам барлық саладан хабардар болып қана қоймай, медиатеchnологияны жақсы меңгергені дұрыс. Бізге профессионалды камерамен видео түсіруді, монтаждауды, продюсерлікпен айналысуды, ағылшын тілінде сценарий жазуды, подкаст жасауды, жаңалық жүргізу технологияларын үйретті. Ағылшын тіліндегі жаңалықтарға продюсерлік жасадым. Фред Силвермен, Роберт Ферраро, Бил Эйрнрэйхофер, Евгения Власова, Энрико Розетти, Даниель Хернандес, Джон Файдер сынды білікті мамандардан дәріс алдым. Нью-Йоркте білім алуға мүмкіндік берген «Болашақ» бағдарламасына алғысым шексіз!», – дейді Жұмағали Бейсенбайұлы.

Сондай-ақ, тағылымдама барысында Біріккен Ұлттар Ұйымының және «NBC», «Fox news» АҚШ телеарналарының жұмысымен танысудың сәті түскен.

ЖАС ҒАЛЫМДАРҒА АРНАЛҒАН ТҮРҒЫН ҮЙ БАҒДАРЛАМАСЫ ІСКЕ ҚОСЫЛДЫ

Қазақстанда жас ғалымдарды баспанамен қамтамасыз ету бағдарламасы іске қосылды, деп хабарлайды «Отбасы банктің» баспасөз қызметі.

Енді ғалымдарға Үкімет тарапынан жыл сайын 200 баспана бөлінеді. Ал профессорлардың жалақысы жыл сайын 20%-ға өседі. Бұл туралы Жетісу өңіріне сапары барысында Ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбек мәлімдеген болатын. Салаға алдағы 3 жылда 650 миллиард теңге бөлінеді. Оның 6,5 млрд теңгесі ғылымды дамытуға жұмсалмақ. Ақысыз жұмыс атқаратын Ұлттық ғылыми кеңес мүшелеріне айлық тағайындау жайы да қарастырылып жатыр.

«Отбасы» банктің баспасөз қызметінің мәліметінше, министрлік, қызметкерлері жеңілдетілген шарттармен заем ала ала-

тын ғылыми ұйымдар мен жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының тізімін құрып, банкке ұсынады. Ал қатысушылар пұлын жұмыс беруші белгілейді. Ғылыми ұйымдардың бірінші басшылары қол қойған жолдаманы алған бағдарламаға қатысушылары төлем қабілеттілігін бағалату үшін банкке жолдама алады.

Баспананы алғашқы немесе екінші нарықтан сатып алуға болады. Заемның жылдық мөлшерлемесі 5 пайыз (ЖТСМ 5,2 пайыздан бастап) беріледі. Алғашқы жарна 10 пайыздан 50 пайызға дейін болады. Бағдарламаға қатысушысына берілетін ең жоғары заем сомасы 20 млн теңгеге дейін.

Сондай-ақ "Жасыл ипотека" бағдарламасы аясында да заем алу мүмкіндігі бар. Оның ең жоғарғы сомасы 35 млн теңгеге дейін. Несие бойынша мөлшерлемесі жылдық 8 пайыз (ЖТСМ 8,2 пайыздан бастап). Алғашқы жарна – 20 пайыздан 50 пайызға дейін.

Ғалымдарды несиелендіру бағдарламасына қатысушының жасы 40 жастан аспауы тиіс. Сонымен қатар оның және онымен бірге тұратын отбасы мүшелерінің соңғы 5 жылда баспанасы болмауы керек.

ЖЕТИСУЛЫҚ ЖАС ҒАЛЫМДАР «ҚАРА САРБАЗ» ШЫБЫНЫНАН ПАЙДА ТАУЫШ ОТЫР

Отандық ғалымдар «Қара сарбаз» (Hermetia Illucens) шыбыны өсіру — органика қалдығын өңдейтін ең тиімді әдіс екенін айтып келеді.

І.Жансүгіров атындағы Жетісу университетінің жас ғалымы, жаратылыстану ғылымдарының магистрі Айгерім Қамбарова «қара сарбаз» шыбынынан органикалық тыңайтқыш даярлап, Талдықорған маңындағы бірнеше шаруақожалықтарына сатып отыр.

Жас ғалымның айтуынша қара шыбынның құрттарын өндірумен әлемнің көптеген елдері айналысады. Жетісу өңірі аграрлық аймақ болғандықтан мұндай тыңайтқыштың қажеттілігін түсініп, осы жобаны қолға алған.

- Шыбындар мен дернәсілдерді оңтайлы климаттық жағдайлармен қамтамасыз ету арқылы оны жыл бойы өсіруге болады. Анылығы бір мезгілде 400-ден 800-ге дейін жұмыртқа салады. Ол небәрі 14 күнде

жұмыртқадан дернәсілге айналады, орташа салмағы Х 4000. Яғни, 1 грамм жұмыртқадан екі аптада 4 кг дернәсіл жинай аламыз. Дернәсілдер аминқышқылына өте бай. Оның бірегей құрамы фармацевтика мен косметологияда кеңінен қолданылатын хитин және меланин алуға мүмкіндік береді.

Біздің мақсатты аудиториямыз - құс фабрикалары, балық фермалары, үй жануарлары дүкендері, жем өндірушілер мен фермерлер. Қазіргі таңда Талдықорған қаласының маңындағы шаруа қожалықтары күнделікті 20-25 кг тірі, 10-15 кг кептірілген дернәсілдерді сатып алады.

Сонымен қатар, қалған зоогумусты қаладағы ландшафтпен айналысатын фирмаларға көтерме бағамен сатып жатырмыз. Сұраныс өте көп болғандықтан, «қара сарбаз» шыбыны дернәсілін күніне 1 тоннаға дейін жеткізуді жоспарлап отырмыз.

ҚОШ КЕЛЕТІН, ЖАҢА ЖЫЛ!

(Новелла)

Мен мекен ететін бес қабатты үйдің төртінші қабатындағы екі бөлмелі жұпыны пәтерде әжесі мен немересі тұрады. Әжесі тік мінезді һәм айбарлы кемпір еді, соңғы жылдары уақыт жеңбекке, мысын баспаққа ұмтылуда. Кемпірдің оған беріле қояр ойы жоқ, тырмысып өмір көшіне нық ілесіп баққан. Кейуана көрілікпен тектен текке алыспайды, оның бауырында немересі бар. Жалғыз қызы төрт жыл бұрын жол апатынан көз жұмған. Күйеу баласының кім екенінен хабарым жоқ, аңғаратыным, басқа қаланы мекен ететін бейтаныс жігіт өзінің перзенті барлығынан беймағлұм. Қызынан айрылғанда қария ұзақ қайғырмады, тәй-тәй басып жүре бастаған сүйкімді балақан – жиен немересінің жанашыры жалғыз өзі екенін ұқты да, еңсесін тез көтеріп, бұрынғыдан да ширай түскен.

Есімі – Тұмар. Жеті жасар. Бастапқыда оны әжесі жетелеуші еді, ендігісін азамат болғаны да, жедел сатысы жоқ үйдің баспалдақтарымен әжесін бұл жетектеп екі мұңлық бір-біріне демеу. Тұмардың өңі қою қараторы. Мұнысына қарап біздің ауланың тұрғындары Шоколад деп атаған көрінеді. Кемпірдің өзі бастап, сыныптас достарына дейін лақап атымен шақырады. Оған қабақ шытатын Тұмар жоқ, бөгде жұртпен есімім - Шоколад деп танысып жүргенін талай құлағым шалған. Неге екенін білмекке тырысып, түйсігіме талай саяхат жасағаныммен ұға алмадым, осы баланы жан-жүрегім елжіреп жақсы көрем. Ол кісіге қалай ұнаудың әдістерін білетін. Басын оң жағына қисайтып, тісін көрсетіп күлгені өзіне жарасатынын кішкене болса да ұғып қойған. Күлімсіреп амандасудың да жақсы әсер қалдыратынын түсінген. Кейде басың, кейде тісің ауырғанын біле қалса әлдебір ноқаттай ақ дәрілерді алып кеп жететін. Жаңадан киім ауыстыра қалған жанға бір ауыз мақтауы дайын. Әлдебір жағымпаздай көтермелей жөнелмей, бас бармағын көрсетіп, киімді көзінің құйрығымен нұсқайды. Мереке күндері алғаш құттықтаушылардың қатарында болатын. Ал, әжесінің арманы – ұзақ жасау. Пайғамбар жасынан асқан кейуана құдайдың осы көрген жарығына шүкіршілік айтқанмен, өлімнен бұрын немересінің жалғыз қаларынан қатты қорқады. «Он беске жеткізсем», – дейді, «Шикалатымның еті тірі, ары қарай аштан өлмес».

Өзін тәуір көретінімді әлдеқашан сезген. Сонысынан да біздің үйді көп үйірсектейді. Оның барлық ойыншығын мен сыйладым, кемпірдің тік мінезділігіне қоса сараңдығы да бар. Бұл сараңдық жаратылысынан тыс, аз зейнетақы мен жетімге берілер

болмашы көмек оларды толық қамти алмайды. Сонысына қоса шікәмшіл, немересіне алып берген затымның бірін де жарытқан емес:

- Мына ала допқа бола сонша ақшаны шығындап не керек? Бала доп қуып шаршайды – бір, ойнаймын деп киімін тоздырады – екі, – деп саусағын санамалап отырғаны.

- Ойпырмай, мына аюдың үлкенін-ай, Шикалаттың өзінен дәу-ау! Шырағым-ау, мұны несіне әпердің, мына бөле не киім, не тамақ болмайды, – дейді.

- Балмұздаққа үйір болмағаны

дұрыс. Біріншіден – тамақ емес, екіншіден – ақшаны босқа шашу, үшіншіден – ауырып қалуы мүмкін, төртіншіден – ауырса дәрі алуға тағы да ақша шығын...

- Зообаққа барып не керек, ондағы ит пен құсты кітап пен теледидардан көре салмас па?

Тұмар әріп танығаннан бастап кітапқа үйір болды. Үйімдегі балалар тақырыбына жазылған дүниенің барлығын парақтап шықты. Кемпірге ұнаған тұсым осы ғана. Бұл маған да ұнайды. Сондықтан да, Тұмарға келе жатқан жаңа жыл мерекесіне арнап, Андерсен ертегілерінің толық жинағын сыйламаққа уәде берген.

Алматы ақ тонын демде киді. Ақ сақалды қария терезелерге қыраумен сурет салды. Алматының көше бойларында өсіп тұрған шыршалар жылтыр сым жапсырып, әлем-жәлем күйге түскен. Таудағы мықырлары тамырынан шабылып, әр үйдің төрінде мүлгіп тұрған. Бәрі де жақсы, бірақ, Тұмарға берген өтінішімді орындау қиынға соқты, жаназасын шығарғанда табытының басында Корольдің өзі мен бас уәзірі отырған Еуропаның ардақты ұлы жазып қалдырған ғажайып ертегілер жинағы таптырар емес. Өзім білетін барлық кітап дүкендерін шолдым, таныс баспагерлерден де қайран болмады.

Уақытты тоқтатқан кім бар, сағат тынбастан сыртылдап тұрды-

дағы, желтоқсанның отыз бірінші жұлдызы еңтігіп келіп жетті. Көзі тірісінде оқырмандары қарсылығына қарамастан ескерткіш орнатқан ертегіші шалдың шығармашылық күдіреті ешқашан жойылмақ емес, оның таңғажайып әлемді баян етер дүниелерін күтіп, менің кішкентай көршім тықыршып отыр. Бұл маған аян. Бұл күні дүкен аралап сабалып жүрдім. Жаңа жылды Тұмардың шаңырағында қарсы аламын. Бұл қырсық кемпірдің өтініші. Достарым да күтеді. Бесінші қабаттағы көрші - жауырынын жапқан сирек сары ша-

кітапшалар мен орыс ертегілері тізіліп тұрды.

- Андерсонның ертегілері жоқ па? - дедім сатушыға жалынышты көзбен қарап.

- Басқаларын алмайсыз ба?

Жүзінде жаңа жылдан күткен үміті мен қуанышы бар, сүйкімді бойжеткен сұраулы жүзбен қараған. Жауап беруді артық деп таптым. Кілт бұрылып есікке беттегенімде босағада басына Аяз атаның қалпағын киген жігіт өз басындағыдай қалпақтың бірін ұсынған:

- Бұл біздің дүкеннің тұтынушыларға арнаған жаңа жылдық сыйы.

- Керек емес. Мұны қайтем?

- Киіп алыңыз, – деді жайбырақат: - Бүгін түнде жаңа жыл келеді, керемет емес пе?

Үш бұрышты қызыл сәтеннен тігілген қалпақты қолтығыма қысып, жауап берместен сыртқа шықтым. Дүкен жанында темекісін түтіндеткен семіз орыс шалы ескі кітаптар сатып тұрған. Сұрағанымды таптым. Бірақ, іздегенім жанында емес, үйінде көрінеді. Шал кітаптарын жинады, ескі көлігіне мініп, қаланың екінші шетіне кеп жеткенде ымырт үйірілген. Үш томдық кітап қолыма тигенмен де, қария бұл ертегілерді бір кезде ұлың

ертіп барып арнайы сатып алғанын, ол ұлдың қазір Америкада тұратынын баяндап сөзін өзер түгесті. Қақпаға беттегенімде үйден шала мас кемпірі жүгіріп шығып, жаңа жылдық тос көтеруімді өтінгенде асығыстығымды естіп, өзі қайнатқан самогоннан ауыз тимегенім үшін қатты наразы кейіпте қалды. Бұл уақытта ақшам орныққан. Жолай іле кеткен жалғыз такси қаланың орталық алаңынан әрі аспаған. Мұнда кілең бақытты жұрт жүрді. Оларға қосылып, бақыт жырын айта алмаймын. Өйткені, жаңа жылдың сағаты санаулы уақытта соғады. Тұмар күте-күте көз талдырды ма? Жылдам адымдап, үйге беттеп келем. Тағы да қар жауа бастаған. Суықтан дірдек қақтым. Бұл аяз әсеріме, әлде қойнымдағы томдықта тыныстап жатқан Қар ханымның ызғары ма? Манағы Аяз атаның қалпағын семкемнен шығарып басыма кидім. Әлем жасыл шыршалы мерекені тойлап жатыр...

шын бірде жайып, бірде буып әлек болатын, аула жастарына теміртерсек әуендерінің кереметтілігі жайында әңгімелеп еліктіретін жиырма бес жасар рокер жігіт әлдебір жаққа шақырып еді, оны үміттендірмеген дұрыс деп таптым. Ол кез-келген қызға ұнайтын, әйткенмен, үйлесім болмаған жоқ жерде үміт бола ма?

- Төлеген Мұхамеджанов музыкасының болмысы Мағжан Жұмабаев поэзиясымен сыңарлас, үндес. Мағжан - қазақ поэзиясының әдемілігі. Төлеген - қазақ музыкасының қуанышы. Мағжанның ритмі арада ғасыр сап Төлеген саздарында қайта тірілді. Қазақтың қайта тумас екі таланты ортада бір ғасырлық кеңістік жатса да дуэт құрып, рухани дүние тудыруда, – деп өз пайымдағанымды жеткізгенімде аңтарылып қарады да қойды. Содан соң ол сөйледі. Сөзін бар ынтамды салып тыңдағаныммен, ол айтқан ағылшын музыканттарының ішінен танитыным Ливерпульдық төртеу ғана екен. Онда да Джон мен Полдан өзге екеуінің есімін білмейтін боп шықтым. Бұған қоса ол футбол туралы көп әңгімелейтін көрінеді. Өз басым футболды да, футбол туралы әңгімені де жаратпаймын...

Тал түске дейін талай дүкеннің табалдырығын тоздырдым. Ең соңғысына кіргенімде түрлі ойыншықтар, суретті

Лира ҚОНЫС.

ЖАНСҮГІРОВТИҢ ТӨТЕ ЖАЗУМЕН ЖАЗЫЛҒАН ЖИНАҒЫ ТАБЫЛДЫ

Алматы қаласының тұрғыны, кинорежиссер Ербол Бораншаұлының жеке кітапханасынан Илияс Жансүгіровтың төте жазумен жазылған «Өтірік» атты өлеңдер жинағы табылды. 1927 жылы Мәскеу баспасынан шыққан кітап Илияс Жансүгіров атындағы облыстық әдеби мұражайға өткізілді. Бұл сүйінші хабарды мұражай меңгерушісі Нұргүл Жауынбаева Жетісу университетінде өткен «Жансүгіров оқулары» республикалық ғылыми-практикалық конференциясында хабарлады. Оның айтуынша, бұл – бұрын-соңды ешкімнің қолына түспеген түпнұсқа кітап.

Жансүгіров оқуларына еліміздің түкпір-түкпірінен келген Ілиястанушы ғалымдар мен студент жастар қатысты. Кездесуде Илияс

Жансүгіровтің өмірі мен шығармашылығы жан-жақты талқыланды.

Жиында баяндама жасаған ф.ғ.к., қауымдастырылған профессор, филологтарды даярлау жөніндегі доцент Шара Қияхметова бұрынғы зерттеу жұмыстарында табылған бірқатар дүдәмал деректерді атап өтті.

- Батыр Қалмырзаевтың «Илияс Жансүгіров және «Қазақ» газеті» атты мақаласында Илияс деп көрсеткен 1914-1916 жылдар аралығында «Қаптағай» атты бүркеншік атпен «Қазақ» газетінде жарияланған,

қазақ халқының империалистік соғысқа және әскери салық төлеуге қатысы туралы мақала Біләл Сүлеевке тиесілі. Ақын өмірбаянына сәйкес ол өзінің алғашқы мақаласын 1921 жылғы 22 наурыздағы «Жас алаш» газетінде «Замандастарына Жолдау» деп атайды. Ол туралы: «Жаңа әдебиет» журналының 1931 жылғы 6-7 санында жарияланған өмірбаянында Илияс өзінің қалам жұмысына 1920 жылдан бастап араласа бастағанын жазған – деді Ш. Қияхметова.

Сондай-ақ, ол фотоархивтерде бейнеленген тұлғаларды сәйкестендіру арқылы өз дәлелін келтірді. Бірнеше басылымдарда 1934 жылы Мәскеуде Максим

Горький мен Илияс Жансүгіровтың ортасында отырған әйелді Лидия Сейфуллина ретінде көрсетілген. Алайда, бұл суреттегі әйел Лидия Сейфуллина емес, Жансүгіровтің әйелі Фатима Ғабитова екендігін оның жас кезіндегі Ілияспен түскен басқа да суреттерімен салыстыру арқылы дәлелдеді.

Пленарлық отырысқа әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың профессоры, ф.ғ.д. Сауле Ержанова, ф.ғ.д., «Ілиястану» ғылыми-практикалық орталығының меңгерушісі профессор Мұратбек Имангазинов, ф.ғ.к., ҚазҰҚызПУ профессорының м.а., Ләззат Әділбекова қатысып, өзекті ғылыми-теориялық мәселелерімен бөлісті

Кездесу соңында Ш. Қияхметованың «Ілиястану» оқулығының тұсауы кесілді.

Суретте: солдан оңға қарай Максим Горький, Фатима Ғабитова, Илияс Жансүгіров

СПОРТ

ЕЛ БОЛАШАҒЫ - ДЕНІ САУ ЖАСТАРДЫҢ ҚОЛЫНДА

Жеке адамның және қоғамның ең басты байлығы — ол мықты денсаулық. Денсаулық — адам тіршілігінің ең бірінші шарты болса, дене шынықтыру, салауатты өмір салтын ұстану — денсаулықтың кепілі.

Еліміздің жоғары оқу орындарында да бәсекеге қабілетті, дене тәрбиесі тарапынан жан-жақты дамыған, денсаулығы мықты, салауатты өмір салтын мақсат тұтқан жеке тұлғаларды тәрбиелеу басты міндет етіп қойылған.

Илияс Жансүгіров атындағы Жетісу университетінің Спортклубында қызмет атқаратын дене тәрбиесі оқытушы-жаттықтырушыларының алдына қойған мақсаты — өзіне бекітілген бағдарлама бойынша дене шынықтыру сабақтарын өткізумен қатар, салауатты өмір сүруді насихаттау, жалпы және көпшілік спорт шараларын өткізу. Дене шынықтыру пәнінің оқу бағдарламасы бойынша классикалық спорт түрлерімен қатар студенттерге заманауи сауықтыру жүйелері және дене шынықтыру мен айналысу барысында өзін-өзі бақылау білімдері беріледі. Атап айтқанда: фитнес, шейпинг, пилатес, кроссфит, айробика, ритмикалық гимнастика, бодифлекс стретчинг және атлетикалық гимнастика.

Дене шынықтыру сабағының маңызды тәрбиелік міндеті білім алушылардың дене тәрбиесімен үнемі шұғылдануға ынта-ықыластарын арттыру.

Дене шынықтыру оқытушы-жаттықтырушылары өз сабақтарында және одан тыс уақыттарында,

спорттық секцияларда, түрлі жарыстарды ұйымдастырып, студенттерге қолайлы жағдайлар жасауда.

Университетімізде оқытушыларға, қызметкерлерге және студенттерге денешынықтыру және спортпен айналысу үшін барлық жағдай жасалған деуге болады. Бүгінгі күні университетімізде 25 метрлік жүзу бассейні, футбол алаңы, 8 жүгіру жолшасы, 2 спорттық ойын алаңы, ұзындыққа және биіктікке секіру алаңы бар. Стандартты стади-

он, жаңа спорттық құралдармен жабдықталған 160 м² тренажер залы, екі спорттық ойын залы, арнайы гимнастикалық зал бекітілген жұмыс кестесі бойынша өз қызметтерін атқаруда. Университет Спортклубында биылғы жылы 11 спорт секциясы жұмыс істеуде. Атап айтқанда: жүзу, волейбол, баскетбол, футбол, шағын футбол (ерлер, әйелдер), үстел теннисі, жеңіл атлетика, бокс (ерлер, әйелдер), дзюдо (ерлер, әйелдер), еркін күрес, тоғызқұмалақ, шахмат. Аталған спорт

түрлерінен студенттеріміз республикалық, халықаралық және әлемдік жарыстарыға белсене қатысып, жүлделі орындарға ие болып жүр. Бүгінгі күні университетімізде жоғары спорттық жетістіктерге қол жеткізген көптеген студенттер бар. Атап айтқанда, 3 Әлем чемпионы, 1 Әлем чемпионатының жүлдегері, 2 Азия чемпионы, 5 Азия чемпионатының жүлдегері, 10 Халықаралық жарыстардың жеңімпаздары мен жүлдегері, 12 Чемпионы, 10 ҚР Чемпиондары, 15 ҚР Чемпионатының жүлдегері, 11 ҚР ХДСШ, 20 ҚР СШ, 86 ҚР СШУ, I-санаттағы спортшылар - 6, II-санаттағы спортшылар - 2, III-санаттағы спортшылар - 5. Спорттық атақтары мен дәрежелері бар студенттердің саны - 195 адамды құрайды.

Университет тарапынан спорт кешендерінің материалдық-техникалық базасын нығайтуға көп көңіл бөлінеді. Дене шынықтыру сабақтары мен оқу-жаттығу сабақтарын өткізу сапасын арттыру үшін барлық спорт түрлері қажетті спорттық құрал жабдықтармен қамтамасыз етілген. Студент жастар үшін спортпен айналысу аса пайдалы. Олар дене шынықтыру мен спорттың денсаулыққа қаншалықты пайдалы екендігін, спортпен айналысу – адам өмірінің сапасын арттыратынын толық түсінеді.

Университетімізге оқуға келген әрбір студенттің денінің сау болуы үшін біз осы бағытта тәрбие беруге тиіспіз. Ел болашағы, жастардың дендері сау болу үшін оқытушы - жаттықтырушылар олардың бойларына жақсы дәстүр мен өдеттерді сіңіріп, салауатты өмір салтын ұстанудың қажеттілігін және оны іске асырудың жолдарын үйретуіміз қажет.

Салауатты өмір салты – денсаулықты сақтаудың және нығайтудың негізі болғандықтан, ол жан-жақты дамыған бәсекеге қабілетті болашақ маманның қалыптасуына тиімді әсер етеді.

Б.БИТЛЕУОВ,
Спортклуб төрағасы.

БЕС МИНУТСЫЗ ЖУРНАЛИСТ

Журналистика және ақпарат ББ білімгерлері – білік пен халық арасындағы талап-тілекті жеткізуші алтын көпір іспеттес. Ертең ерінбей еңбек, халқына қызмет қылар қалаулы, алашына ардақты азаматтар мен азаматшалар. Шығармашылыққа жаны құмар, көкірегі ояу, көзі ашық ұл-қыздардың бары және көптігі қуантады.

Солардың бірі – Ақбота Салих. Ол 2020 жылы оқуға түсіп, «Жас түлек» студенттік театрының құрамында өнер көрсеткен. Мемлекеттік тілдің қолдану аясын кеңейтіп, мәртебесін көтеру мақсатында ұйымдастырылған «Жетісудың жыр көруені» жобасының жеңімпазы, Тәуелсіздіктің 30 жылдығына орай өткен «Тәуелсіздік – қымбат ұғым» атты мақалалар байқауының 2-ші орын иегері.

Облыстық жастар ресурстық орталығы директорының алғыс хатымен марапатталған. Мақалалары түрлі газеттерде жарық көріп тұрады. 2021 жылы

«Ақсу өңірі» газетінде, 2022 жылы «Жетісу» телерадиокомпаниясында жұмыс істеген. Бүгінде «Алатау» қоғамдық-саяси газетінде редакторлық қызметте.

Ал спорт үздігі – қоғаммен байланыс тобының 2-ші курс студенті Гүлім Қажимұрат әрбір PR маманы жан-жақты болуы керек деп есептейді. Ол өзін осы күнге дейін әр қырынан сынап келеді. Соның ішінде джиу-джитсу спорт түрінен де жетістіктері бар.

АДС комбат джиу-джитсудан КМС иегері Гүлім Қажимұрат – жасөспірімдер мен ересектер арасында өткен Қазақстан Республикасы чемпионатының 3 дүркін жеңімпазы, Қырғызстанда өткен Азия чемпионатының күміс жүлдегері, ҚР кубогының 1-орын иегері. Облыстық турнирлерден талай мәрте жүлдені қанжығасына байлаған.

Одан бөлек Гүлім домбыра, гитара мен укулеленің құлағында ойнайтын бесаспап музыкант.

ДОСТАР ЛЕБІЗІ

Қызығы мен шыжығы мол жаңа өмірдің бастауы, махаббат, достық, сезімге толы студенттік шағым-ай. Осы күндерді тек ізденумен, шаршауды білмей, қызықты да көңілді өткізеріміз анық. Қиын сәттері де көп емес. Алайда, бәріне тойтарыс беріп, кедергілерді жеңіп шығатынымызға өз басым көміп сенемін. Жалпы, біздің басты мақсатымыз – оқуда озат болып, мықты маман иесі атану емес пе?!

Әрбіріміз үшін егемендік күні – айтулы мереке. Барша қазақстандық студенттерге айтарым: үнемі жаңа табыстарға ұмтылыңыздар, кез-келген мүмкіндікті уыстан шығармай, дүррес таңдау жасаңыздар. Ең бастысы, дархан даламызды қорғап, тілімізді қастерлеп, антымызға берік болайық!

Балааман Қадырсейіт, ЖҚ-112.

Біздер «шаршадық, ауыр тапсырма» деп қаша жөнелетін осы бір кезеңді ата-анамыз сағына еске алып отырады. Қызық...

Ойлап қарасам, бақыттың базары – білімді де білікті ортада жүруің, шәкірт ретінде ұстаздың ризашылығын көруің екен ғой. Жастық шақ жалынымен түнгі кештердің отын емес, ақылдың шам-шырағын жағып жүрген білімгерді көру бір ғанибет емес пе? Еліміздің саналы, ұлтжанды азаматтары дәл осындай қарымды жастардан шыққаны даусыз.

Негізі, студенттің әр күні мейрам, дегенмен бұл күннің орны ерек. Білім кемесіне мініп, табандылық танытып жүрген, қарындары аш болса да, көңілдері тоқ, жаны жомарт құрдастарымды шын жүректен құттықтаймын! Біз бақытты ұрпақпыз.

Қос қанаттарыңыздың үкілеген үмітін ақтап, ел болашағының жарқын болуына атсалысыңыздар, достар!

Милана Ертуғанқызы, ЖҚ-211.

ТЕЛЕСТУДИЯ ЖҰМЫСЫ

Оқу теле-студиясы 2017 жылы

университеттің 45 жылдығына орай университет ректоры Қуат Баймырзаевтың қолдауымен ашылған. 2 штаттық қызметкері бар: редактор, фотограф-оператор. Мақсаты – журналистика мамандығында оқитын студенттерді теледидар саласына дайындау. Қазіргі таңда студенттердің идеясымен бекітілген 10 шақты бағдарлама дайындалып, университеттің әлеуметтік желідегі ресми парақшаларына, YouTube каналына салынды. Өнер, білім, спорт, мәдениет өзге де тақырыптар қамтылған. Осы телестудиядан 1, 2 курс студенттері жылына 1 рет өндірістік іс-тәжірибеден өтеді. Ең бастысы, телеарналар жұмыс істейтін түсірілім құрылғыларымен, монтаждау программаларымен толық қамтылған.

ЖҚ-311 топ студенті Қазтай Арсеннің айтуынша, университет қабырғасында оқып жатқан әрбір студенттің білім алуға және оны шыңдауға хақысы бар. Өйткені білімді тек теория жүзінде қарастыратын болсақ, алған білімнен еш пайда жоқ. Оқуға өтініш білдірген сәттен бастап Жетісу университеті жайлы түгел зерттеп, зерделеп алған екен. Телестудия, баспасөз, радиосы бар оқу ордасының білім беру деңгейі едәуір жоғары және сапалы екені анық.

«Телестудияда студент өзін нақты журналист ретінде сезіне алады: дикторлық шеберлік жайлы дәрісті тек тыңдап қоймай, студияда ол мәтінді орфоэпиялық заңдылыққа салып оқу мен дұрыс дем алуды, бет-әлпеттің кадрда қалай көрінетінін ескеріп, өз-өзін ұстау қабілетін дамыту секілді

түрлі этикалық дағдыларға үйренеді.

Біз журналист ретінде қалыптасу үшін, алдымен, телестудияда шыңдалдық. Студияның өз ережелері бар: бағдарламаның тақырыптарын таңдау керек. Мен «Мөлдір-Маржан» бағдарламасында жұмыс істедім. Бірінші, поэзияға жаным жақын болғандықтан, өлең сөзден өрнек өрдім. Сұқбат жанрында да өзімді сынап көрдім. Алғашқы сұқбатым университетіміздің профессоры Дүйсен Сандыбайұлымен болды. Осы материал менің қабілетімді барынша ашуға мүмкіндік берді.

Жетекшілеріміз түгел талдау жасап, әр бағдарламаның кем-кетік тұстарын талқылап, ақыл айтатын. Студиядағы міндет – сценарийдегі қағидаларды сақтаудан басталады, одан кейін камера алдындағы қобалжуды жеңе білу...

СТУДЕНТПЕН СЫРЛАСУ

Аяна Ермуханбетова, ЖҚ-412.

— Теория өлде тәжірибе?

— Әрине, тәжірибе. Мен өзім осы күнге дейін әр түрлі отандық және халықаралық компаниялардың PR-бөлімінде жұмыс істедім.

— Атап айтқанда...

— Мысалы, қаржы саласында, инфобизнес пен медиахолдингтерде. Жұмыс барысында «Үздік жас қызметкер», «Үздік ай қызметкері» сияқты марапаттарға ие болдым. Алайда, уақыт өте келе PR саласы менікі емес екенін және бағытымды ауыстыратын уақыт келгенін ұқтым.

— Енді...

— Шынайы жан қалауымды түсіну үшін өзіме сәл үзіліс беруді ұйғардым. HR адами ресурстарды дамыту және басқару ісіне қызығушылығым артты. Бұл саладағы білімді толықтырып, түрлі курстар, шеберлік сыныптары мен іс-тәжірибелерден өтіп жүрмін. Талпыныс пен ізденістің арқасында ТМД-дағы көш бастап тұрған IT-компания «Yandex»-тен шақырту алған жайым бар. Бүгінде осы компанияның HR-департаментінде қызметтемін.

— Керемет жаңалық, толағай табыс тілейміз!

Алиса Есенбекова, ҚБҚ-211.

— Университет сіз үшін...

— Студенттік өмірімнің екінші бөліміне өнді ғана аяқ басам да, алған білімім мен жинаған тәжірибем ауыз толтырып айтарлықтай. Үш ұйықтасам да ойламаған мүмкіндікті Ильяс Жансүгіров атындағы жоғарғы оқу орны сыйлады. ЖУ мен үшін өмірге, өнерге, өнегеге үйретер рухани мектеп.

— Себебі?

— Алдымен, бар білімімді шыңдай отырып, екінші курста тәжірибеге бет бұрдым. Ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбек біздің білім ордамызға келгенде, бетпе-бет ресми сұхбат алу бақыты бұйырды. Бұл үлкен мәртебе. Осының бәрі университет басшылығының арқасы.

— Шабыт сыйлаған дүние?

— Бұл қадам, яғни журналистика – жарқын болашақтың бастауы. Арман-мақсатқа жету жолындағы мотивация, шабыт, күш-қуат сынды. Осы орайда, мамандық бойынша бағыт-бағдар берген оқытушыларыма алғысымды білдірмекпін. Ардақты да аяулы ұстаздарым, аман болыңыздар! Жылы жүздеріңізден күлкі кетпесін.

Құндыз Тілеуқабыл, ЖҚ-412.

— Жұмыстағы қиындықтар?

— Жетісу арнасы, жаңалықтар бөлімі, орыс редакциясында жұмыс істеп жүргеніме бір жарым жылдан асты. Басында бір ай көлемінде іс-тәжірибеден өттім. Журналистика дегеніміз баспасөздерде жылт өткен жаңалықтарды жазу ғана емес, ауқымы, өлдеқайда кең әрі күрделі дүние. Ең бастысы өз ісіңе адал болуың керек. Жаңалықты дәлме-дәл, боямасыз, шындықты ту өте отырып жеткізу қажет. Оңай көрінгенімен, іс жүзінде өте қиын.

— Қызметіңіз?

— Редактор, диктор. Бас редакторым Антон Михайлович есімді білімді, мықты маман. Осы кісінің арқасында көп нәрсе үйрендім. Түрлі түсірілімдерге шығып, өзімнің жазу стилімді қалыптастырып келем. Міне, тіпті, уақыт өте келе мені өкім, министрлердің маңызды түсірілімдеріне жібере бастады. Аз да болса, қуаныш.

— Бағындырар белестеріңіз көп болғай!

РАДИОСТУДИЯ ЖҰМЫСЫ

Бытыр Жетісу университетінің 50 жылдығына орай оқу радиостудияның тұсауы кесілген еді. Аталған ұстаханада Журналистика және ақпарат білім беру бағдарламаларының студенттері теориялық білімін іс-тәжірибе жүзінде шыңдап келеді. Студияда соңғы үлгідегі заманауи дыбыс жазу және монтаждау құрал-жабдықтары бар.

Басшылықтың қолдауымен жүзеге асырылған аудиторияда «Телерадиожурналистика», «Тележүргізушінің шеберлігі», «Авторлық бағдарлама» және тағы басқа журналистика мамандығына баулу пәндері негізінде студенттер осы радиостудияда өз күштерімен түрлі бағдарлама дайындап, монтаж жасауды үйренеді.

«Өнегелі өмір», «Ұстаз әңгімесі» және т.б. Осы бөлімде талғамы биік танымал тұлғалармен сүбелі сұқбаттар жүргізіп, университетіміздің тыныс-тіршілігімен таныстырып отыратын студенттеріміздің бірі Мақпал Әділханқызы да өз ойымен бөлісті.

«Республика, облыс, қала бойынша елімізге танымал тұлғалармен қатар спорт, білім, мәдениет басшылары, заңгер, ақын-жазушылар да өз шығармашылығымен студенттерді таныстырды. Сұқбаттарымыздың барлығы Жетісу газетінің беттерінде жарық көрді. Қазіргі таңда оқу радиостудиясы мен Жетісу радиосы бірлесіп, жаңа бағдарламалар шығаруды жоспарлап отыр».

Алтынай МАХИМОВА,
журналистика және ақпарат ББ.

ҚАЗАҚ-МАЖАР ҰЛТЫНЫҢ РУХАНИ БАЙЛЫҒЫ

Бүгінде түркі өлемінің мәдени мұрасы дүние жүзіндегі күллі түркі тілдес мемлекеттердің баға жетпес ұлттық қазынасына айналды. Осы елдердің өзінің тарихи тамырын танып, шыққан тегін зерделей – сол қауымдастықтың мүшесі ретінде бізді де қуантпай қоймайды. Бүгінгі – өркениеті тоғысқан, ааламдық ықпалдасу заманында, ұлты мен ділін, идентификациясын білу, өлемнің қалыптасу тарихындағы өз ұлтының орнын тану, онымен мақтана алу, өсіресе жас ұрпақ үшін, шетте жүрген қандастарымыз үшін ерекше маңызды. Өйткені тарихын танымаған қоғамның келешегі де күңгірт.

Осы орайда, батыс пен шығысты жалап жатқан ұлы дала көшпенділерінің өкілі мажар халқы туралы айтқым келеді. Түркі мәдениетін сақтаған, бізге тілдік, танымдық тұрғыдан ұқсастығы бар Еуропа құрлығындағы жалғыз ел ретінде, мені Мажарстан қатты қызықтыраты. Бойында көшпенділер рухы бар, ат баптап, құс салған, көкпар тартып, садақ ататын халыққа қалай қызықтассың? Мажарстанда өткізген үш жылымының ішінде бұл елді Еуропа мемлекеттерінен ерекшелігін бірнеше факторды байқадым. Ортақ тарихи

тамырластығымызды түпнұсқадан оқып, әлемдік деңгейдегі кітапхана мұрағаттарынан тану, сол жолда еңбектеніп жүрген ғалымдармен сұхбаттасу менің арманым болатын...

Тіл маманы ретінде, мені қызықтырғаны, ең бірінші, екі халықтың тілдік ұқсастықтары еді. Өйткені мажар тілін меңгеру барысында, ондағы қазақ, түрік тілдеріне ұқсас, тіпті ортақ сөздерді көріп таң қалдым. Сондан болуы керек, топтағы өзге шетелдіктерге қарағанда, маған мажар тілін меңгеру әлдеқайда жеңіл тиді. Тілдің құрылымы жағынан мажар тілі де, түркі тілдері сынды жалғамалы тіл, біздегі ү, ө сынды дыбыстар мұнда да бар. Ортақ сөздерді, өсіресе ат әбзелдері, қару жарак, еңбек құралдары атауларының ұқсастығын, кейбіреулер, Осман империясының ықпалымен байланыстыруы мүмкін (Осман сұлтандығы мұнда 1526-1686 жылдары өз билігін орнатты), дегенмен туыстық атауларға, күнделікті тұрмыстық есімдерге, тотемдік ұғымдар, жер су атауларына, яғни ұлттың дүниетанымына қатысты ұғымдарға қарап, оны сол халықтың төл сөзі деуге әбден негіз бар. Мәселен, апуа – ана, атуа – ата, ікер – eriz, bator – ержүрек (батыр), кару – қақпа, kicsi – кіші, sarga – сары, alma – алма, arpa – арпа, cukor – шекер, balta – балта, csésze – кесе, т.б. Сондай-ақ мал шаруашылығына, ауыл шаруашылық кәсібіне, аңшылыққа, өсімдік

атауларына қатысты сөздердің қатары баршылық.

Тағы бір айта кетерлігі, екі тілде этимологиясы ортақ сөздер де көп. Солардың бірнешеуіне тоқталсақ. Мажарда honn (otthon, itthon) деген сөз бар. Мағынасы «үй», «қара шаңырақ», «Отан» дегенді білдіреді. Бұл сөздің қазақ тіліндегі этимологиясы да осыған саяды. Мысалы, «Енгізіп құрметпенен қаласына, Кіргізіп мейман күтер ханасына» – деп келеді («Әбуғалисина, Әбілхарис». Дастандар, 1990) немесе «Ләйлі сөз айтқан емес анасына, Отырған келді анасы ханасына» («Қисса Ләйлі – Мәжнүн». Бабалар сөзі. 19-том. 2005. 100 томдық). «Мен кірдім баламды алып ханасына, Емізген көзім түсті баласына» («Қисса Ләйлі – Мәжнүн». Бабалар сөзі. 19-том. 2005.

Табиғатпен өзара үйлесімде өмір сүрген көшпенділердің тек өмір салты ғана емес, мереке атаулары да табиғат-ананың түрлі құбылыстарына байланысты екенін білеміз. Осы орайда, қазақтың Наурызына ұқсас мажардың Карачун мейрамына тоқталғым келеді. Karacsony-ды қазақша «жаңа күн» дегенін баламасы десек болады. Кага – қараңғы, csun (csúcs) – төбе, шың деген сөздердің бірігуінен шыққан, яғни қараңғылықтың өз шарықтау шыңына жетіп, аққа, жарыққа айналуы деп түсіндіріледі. Яғни, қараңғының жарыққа көктемге, жаңа жылға ауысуы дегенді меңзейді. Сонымен қатар екі ел арасын байланыстыратын рухани қазына ретінде, батырлық әфсаналар мен жырларды, жазу мәдениетін, теңіршілдік дүниетанымы, Дунай бойына қоныстанған тайпалардан қалған балбал тастарды да атауға болады.

Түркі-мажар және Дешті-Қыпшақ халқы арасындағы тарихи байланысты зерттеп жүрген мажар ғалымдары да аз емес. Антрополог Андраш Биро мұны ғылыми дәрежеге көтерді. 2006 жылы ғалымның жетекшілігімен Қостанай облысына жасалған антропологиялық экспедиция нәтижесінде, мажар мен қазақтың туыстығы толығымен дәлелденді. Бүгінде Андраш Биро жетекшілік ететін «Мажар-Тұран» халықаралық қоры түркі халықтарының достығын нығайтуға арналған бірнеше шара ұйымдастырып келеді. Солардың ішінде тұрақты түрде өткізіліп жүрген Түркі халықтарының үлкен Құрылтайы мен «Ösök parja» (Бабалар күнін) атап өтуге болады. Мұндай шаралар аясында ежелгі көшпенділердің дала мәдениеті, қолөнері мен өркениеті, ұлттық спорт түрлері, тұрмыс-салты көрсетіледі. Сонымен қатар осы салада еңбектеніп жүрген ғалымдардың зерттеулері ортаға салынып, өзара тәжірибе алмасылды. «Мажар-Тұран» халықаралық қорының негізгі мақсаты – ерте түркі-ғұн мәдениетін жаңғыртуға ғылыми ортаны тарту, сол саладағы ғылыми зерттеулер арқылы көпшілікке тарихи тамырластықты таныту.

Негізі Қазақстан мен Мажарстан арасындағы қатынас егемендік алған тұсымызда басталды. Бұл – Қазақ елінің тәуелсіздігін мойындаған алғашқы мемлекеттердің бірі. Қазақстанның Еуропалық Одақпен ынтымақтастығының жаңа деңгейге шығуы екі ел арасындағы дипломатиялық қатынастарды нығайта түсті. Астанасы Будапештте мәдени-гуманитарлық бағыттағы шаралар жиі ұйымдастырылады. Будапештте Астана көшесі, Абай ескерткіші бар, Абай оқулары жиі өтеді. Мажарстандағы ҚР Елшілігі жанында «Абай орталығы» жұмыс істеп тұр. Екі ел арасындағы мәдени, ғылыми байланыстың арқасында жыл сайын 250 жас қазақстандық білімін Мажарстанда жетілдіру мүмкіндігіне ие.

Қорыта айтқанда қазақ халқы мен мажар халқының түпкі тамыры «Түркі елі» болғандықтан, екі елдің рухани құндылықтары көшпенділер мұрасы.

Ахмет ҒАЛЫМЖАН,
заң ғылымдарының магистрі.

SCORUS ЖУРНАЛДАРЫНДА МАҚАЛА ЖАРИЯЛАУДЫҢ МАҢЫЗЫ

ғылыми беделді журналдарда жариялау арқылы оны өндіріске енгізілмесе, біздің елемізге жалпы ғылым саласына еш пайда алып келмейтіні сөзсіз.

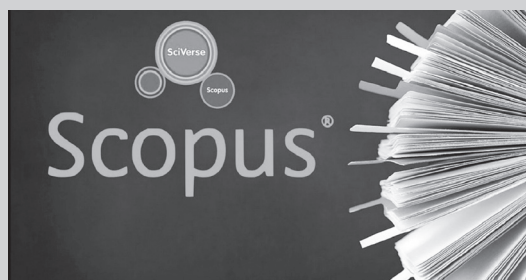
Қазақстан ғылымын бәсекеге қабілетті ету – басты мақсатымыз. Бұл үшін ғалымдардың маңызды мақалаларды жариялауына күш салуымыз қажет.

Ғылым саласында ғылыми жобаларға жетекші болу үшін докторанттарға кеңесші болу үшін ғылыми атақтар, ғылыми дәрежелер алу үшін Scopus мәліметтер базасында енгізілген журналдарда белгілі процентильдік көрсеткіштер болмаса ғылым саласында жоғары нәтижеге жету қиын.

Осы жетістіктерге жету үшін Scopus мәліметтер базасы туралы семинардың алатын орны ерекеше.

Ғылым және жоғары білім министрлігі қазақстандық ғалымдардың біліктілік талаптарын жетілдіру мақсатында «Elsevier» компаниясы мен бірлесіп жақсы жұмыстар атқарып жатыр.

Қазіргі таңда «Elsevier» компаниясында біліктілігі жоғары тренерлер бар. Мысалы, «Elsevier» компаниясының Орталық Азия аймағындағы елдеріндегі ресми өкілі Айжан

іздеу, әдебиеттер тізімін автоматты түрде пішімдеу, толық мәтінді мақалаларды пайдалану, жариялану этикасы, Scopus, Elsevier және RELX құралдары бойынша жан-жақты ақпарат берді.

Бұл семинарда мен мынандай қорытындыға келдім: Scopus-та бірнеше тіл бар екен. Оның ішінде ағылшын тілінде мақала жазылған және жарияланған мақалалардың саны көп болды. Еліміздегі ғалымдардың ғылыми әлеуетін артыру үшін ағылшын деңгейі жоғары болу маңызды.

Ең алдымен ғалымдарымыз өз еңбегін тегін жариялау мүмкіндігінің маңызын түсінгені жөн. Еңбек еленуі үшін ешкімге керексіз, қоғамға пайдасы жоқ нәрселерді емес, өзекті мәселелерді шешетін тақырыптарға бару қажет. Сондай-ақ, Scopus деректер қорындағы журналдарға әр автор өз мақаласын өзі жіберуге кеңес беремін.

Д.БЕКЕЖАНОВ,
I.Жансүгіров атындағы Жетісу университетінің құқық саласы бойынша білім беру бағдарламасының жетекшісі философия доктор (PhD), қауымдастырылған профессор.

25 ДЕКАБРЯ -

День Психолога в Казахстане

РЕШЕНИЕ О ВВЕДЕНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ПРАЗДНИКА ОТЕЧЕСТВЕННЫХ "ВРАЧЕВАТЕЛЕЙ ДУШ" БЫЛО ПРИНЯТО НА ВСТРЕЧЕ АССОЦИАЦИИ ПСИХОЛОГОВ СТРАНЫ. ВЫБОР ДАТЫ НЕ СЛУЧАЕН: ИМЕННО 25 ДЕКАБРЯ 1879 Г. ВИЛЬГЕЛЬМ ВУНДТ, ВЫДАЮЩИЙСЯ НЕМЕЦКИЙ ВРАЧ И ПСИХОЛОГ, ОСНОВАЛ ПЕРВУЮ В МИРЕ ЛАБОРАТОРИЮ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ ПСИХОЛОГИИ, В КОТОРОЙ ИССЛЕДОВАЛИ ФЕНОМЕН СОЗНАНИЯ. ЭТОТ ГОД СТАЛ СЧИТАТЬСЯ ДАТОЙ РОЖДЕНИЯ ПСИХОЛОГИИ КАК САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ НАУКИ.

НЕДЕЛЯ СОЗИДАНИЯ И ПРОФЕССИОНАЛИЗМА

В преддверии Дня Психолога в Жетысуском университете им. И. Жансугурова с 4 по 8 декабря прошла Неделя образовательной программы педагогики и психологии, главной темой которой стало "Направление развития психологии и специальной педагогики: трансформация науки и практики". Цель проводимых мероприятий заключалась в развитии методических аспектов в науке и практике на основе трансформации психологии и специальной педагогики.

Среди ключевых событий Недели, можно отметить открытую, дискуссионную площадку в пространстве научно-образовательного центра; семинар-тренинги: «Мы вместе», «Применение метода иппотерапии в условиях инклюзивного образования», «Soft-skills: навыки личностной эффективности успешного чело-

реализация образовательной программы высшей школы. Ими уделяется огромное внимание учебно-воспитательной и научно-исследовательской работе. За короткое время руководитель общеобразовательной программы Б.А. Альмухамбетова сумела сплотить коллектив и определить конкретные направления развития психологии и специальной педагогики.

Хочется отметить весьма плодотворную работу преподавателей д.п.н. Н.А.Абишева, д.п.н. Х.Т. Наубаева, к.п.н. Т.Т. Нуржанова, к.п.н. Н.Ш. Шакарим, к.п.н. Ж.Р. Жексембаева и др.

Большой вклад вносят и другие преподаватели, принявшие активное участие в организации научно-теоретических семинаров, предметных олимпиад и других значимых мероприятий высшей школы: доктор PhD А.Т. Мамаева, к.ф.н. А.Н. Галиева, доктор PhD Р.С. Желдибаева, препо-

века», мастер-класс «Возможности куклотерапии в работе с детьми, попавшими в трудную жизненную ситуацию», «Диагностика прерывания в гештальт-методе», открытую лекцию «Атлас образовательной программы «Педагогика и психология».

Церемония открытия Недели началась с челленджа «OZGER is», акции «Горячее сердце», в рамках которых в студенческом холле обучающиеся заключали друг друга в крепкие дружеские объятия. Инициатива была реализована с целью выстраивания теплых взаимоотношений, повышения уважения и солидарности, сотрудничества и укрепления межэтнических отношений между студентами.

Все мероприятия способствовали формированию прекрасного морально-психологического климата, позитивной мотивации студентов к учебно-воспитательному процессу.

С высоким энтузиазмом и творческим подходом подошли к организации предметной недели магистранты, докторанты, преподаватели образовательной программы. Это четко прослеживается через их участие в различных научно-теоретических и методических семинарах, тренингах.

Под руководством декана высшей школы педагогики и психологии Е.С. Хаймулданова и опытного руководителя образовательной программы Б.А.Альмухамбетовой успешно осуществляется

даватель-лектор А.Б. Абуханова, преподаватель-лектор С.Д. Сеитимбетова, преподаватель-лектор Г.Т. Азанбекова, преподаватель-лектор Д.Е. Муратбекова, Ф.Б. Мустафа, А.Ж. Ырымтай и др.

Финальной изюминкой Недели образовательной программы стала предметная олимпиада.

Как отмечают гости мероприятия, Неделя семинара прошла на должном идейно-практическом и весьма содержательном уровне.

В обсуждении итогов предметной недели приняли участие психологи и дефектологи коррекционных кабинетов, городских и областных общеобразовательных школ, а также студенты, преподаватели высшей школы педагогики и психологии. По итогам обсуждения были выработаны практические рекомендации и предложения по обмену опытом и дальнейшему сотрудничеству.

Семинар стал стимулом для нового этапа профессиональной деятельности каждого участника. Прежде всего, порадовала теплая, демократичная обстановка, высокий уровень организации. Ещё хотелось бы отметить пользу, которую, несомненно, извлекли все участники семинара, получив ответы на интересующие вопросы.

Айнаш ИСАБЕКОВА,
преподаватель – лектор общеобразовательной программы Педагогики и психологии.

РАЗВЕДЧИКАМИ НЕ РОЖДАЮТСЯ

Военные разведчики – люди закрытой профессии, которые даже близким не должны ничего рассказывать о своей работе. Их труд сегодня – это непрерывный и настойчивый поиск оптимальных решений поставленных задач по обеспечению безопасности и государственных интересов. Наш герой – генерал-майор Омиртай Битимов, стоял у истоков создания казахстанской внешней разведки.

НЕОЖИДАННАЯ ПРОФЕССИЯ

Обычный сельский учитель, выходец из села никогда даже не думал, что станет разведчиком и дипломатом. Как-то приятель уговорил Омиртая зайти в здание отдела КГБ, где они заполнили анкеты. Прошел год и уже завуча школы пригласили на окончательную беседу в спецслужбу. Окончил учебу на высших курсах КГБ в Минске, и началась оперативная работа.

– Я приобрел емкий багаж знаний. Для меня просто открылся новый мир. А мой друг почему-то не попал в органы, – вспоминает Омиртай Макашевич.

В дальнейшем Битимов был направлен на курсы переподготовки, где углубленно учил восточные языки. В 1978 г. в Афганистане произошла Суарская революция, страну раздирали внутренние конфликты. Положение вблизи южных границ СССР было нестабильным. В 1979 г. Москва силовым методом приводит к власти своего ставленника – Бабрака Кармала.

– Нести службу было крайне сложно. Обеспечение продуктами, ГСМ шло с перебоями. Дороги часто закрывались. Продукты в Кабул доставляли авиацией. Советских военных преследовали различные болезни. С активизацией внутренней обстановки рядом гибли друзья – оперативники КГБ, пограничники, – рассказывает очевидец тех исторических событий.

Тем не менее поставленные задачи выполнялись. Всего Афганистану Битимовым, как сотрудником КГБ-КНБ, а позже в качестве дипломата отдано 14 лет.

– После развала СССР я автоматически оставался в российском МИДе. Ушел из власти Наджибулла, а в наше диппредставительство обратился за визой Бабрак Кармаль. Он спасался от моджахедов, как и многие афганские коммунисты. Вдруг глава МИДа Козырев заявил: «От старых друзей отказаться». Я, как работник генконсульства, все же пробил визу Кармалю. Месяц мы прятали бывшего главу страны и только через Бориса Ельцина смогли решить вопрос, – вспоминает Омиртай Макашевич.

НЕВИДИМЫЙ ФРОНТ

С возвращением в Казахстан после некоторого периода работы в МИДе Битимову предложили возглавить главное управление разведки, на базе которого позже будет сформирована СВР «Барлау». Он стоял у истоков формирования самостоятельной разведки. Решал одну из главных задач – развертывание зарубежных разведотделов.

– Я многому научился, работая в Москве в ПГУ КГБ СССР. Быть руководителем непросто, а разведка, как и контрразведка, – непростая и творческая работа, – говорит собеседник.

За красивой оберткой и ореолом романтики профессии таятся разные сложности и опасности. Ветеран спецслужбы помнит, как перед первым выездом в Афганистан его пугала неизвестность.

ТАМ, ГДЕ СЛУЖБА

Разведчик должен работать там, где интересы службы, а не там, где ему удобно, убежденно говорит Омиртай Битимов, побывавший в разных странах и городах: от Кабула и Мазари-Шарифа до Анкары.

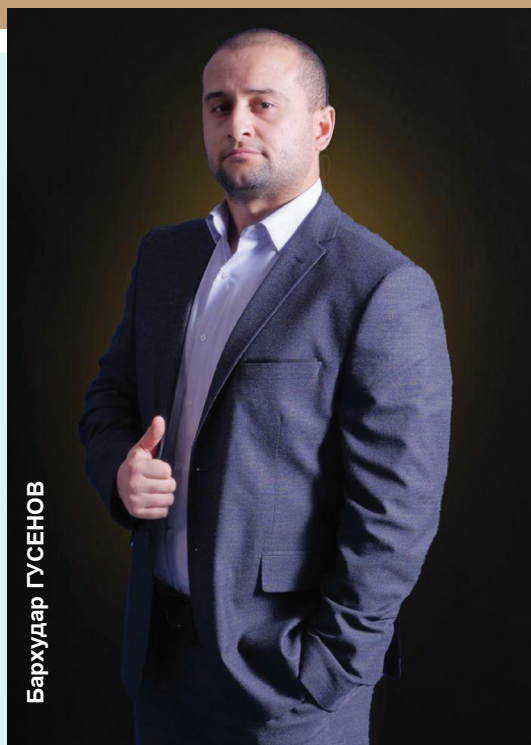
Памятен случай, когда сотрудник после курсов переподготовки стал отказываться от поездки за рубеж. Я возмутился. Как так? Он занял чужое место, ведь других кандидатов отвели. Затрачены время и средства. Я принципиально добился его увольнения. Спасовавшему даже перед мелкими трудностями опасно доверять сложное задание. Не имеющий стержня разведчик, оказавшись один в «поле», может просто уклониться от реальной работы и станет спать в Центр «липу», – говорит экс-руководитель разведки.

Позже, став послом, Омиртай Битимов в отличие от других глав диппредставительства реально оценивал угрозы. Разрешил дипломатам привезти в Кабул семью. Проводил встречи в разных местах, ездил без охраны, хотя обстановка менялась ежедневно.

Успешность работы на дипломатическом поприще во многом способствовала сближению Казахстана с Афганистаном. Неудивительно, что Омиртай Битимов получил высшую афганскую награду – медаль «Мир Маджиди Хана» из рук президента Ашрафа Гани. Она добавилась к полученному еще при СССР за выполнение спецзадания в Афганистане ордену Красной Звезды, орденам «Данк» и «Достык» и многим медалям.

– Я счастлив, что много лет работал в разведке. У каждого времени свои достижения и проблемы, и только о некоторых можно рассказывать... – говорит Омиртай Макашевич.

Статья ранее была опубликована в №132 от 04.11.2023 г. газеты «Вечерний Алматы» под заголовком «Разведчиками не рождаются»

Бархудар ГУСЕНОВ

ДУША УНИВЕРСИТЕТА

В Жетысуском университете им. И. Жансугурова, пожалуй, не найдется ни одного человека, кто бы не знал об отделе социально-творческой работы и его руководителе, Бархударе Гусенове. Это именно тот коллектив, который организует все праздничные мероприятия в стенах вуза, устраивает тимбилдинги для сотрудников, поддерживает студенческие волонтерские организации, помогает первокурсникам в адаптации и раскрытии потенциала. Это те, кто всегда найдут конструктивное решение в любой сложной ситуации, а также умело разрешат конфликты обучающихся с кем бы то ни было, будь это комендант в общежитии или член ППС.

В их послужном списке значатся множество наград, 12 волонтерских объединений, более 500 организованных мероприятий, среди которых большим признанием пользуются «BILE ZHU», «Uzdik», около 600 проведенных встреч, 30 реализованных масштабных проектов. Кроме того, они являются авторами популярного вирусного видеоролика, посвященного Дню Республики.

По мнению большинства обучающихся, это именно тот отдел, благодаря которому в ЖУ такая особенная, насыщенная и интересная студенческая жизнь.

Помимо всего этого, коллектив совместно с другими структурными подразделениями реализует государственную политику в области образования и воспитания, социальной защиты студентов; осуществляет организационно-методическое сопровождение идеологической и воспитательной работы в вузе; создает оптимальные условия для интеллектуального роста студентов, развития у них творческой инициативы, патриотических чувств, нравственно-правовой культуры и формирования здорового образа жизни.

При входе в кабинет отдела социально-творческой работы, посетитель словно переносится в другое измерение, где царит дружелюбная, почти семейная атмосфера. Ребята активно делятся с друг другом идеями, смеются, они всегда полны задора и имеют множество планов на будущее. Чувствуется, что здесь всегда рады каждому студенту. Корреспондент газеты «Jetisy universiteti» взял интервью у исполняющего обязанности руководителя отдела – Бархудара Гусенова.

- Вы являетесь магистром экономических наук. Ваши научные труды публиковались в международных изданиях. Что привело Вас в отдел по социально-творческой работе?

(Бархудар Гусенов - автор более 50 научных трудов, включая 10 учебников и пособий, 10 статей в цитируемых научных журналах BD Scopus, 3 статей в WOS, 14 научных работ в журналах, рекомендованных КОКСНВО МНВО РК и др.)

- Чтобы стать исполняющим обязанности начальника отдела по социально-творческой работе, я прошел необходимое для этого освоение Soft skills и повышение квалификации. К этой должности привели определенные навыки в работе с молодежью, доверие руководства и желание улучшить студенческую жизнь наших ребят.

- Расскажите, какими целями руководствуется отдел, который Вы возглавляете?

- Если вкратце, мы выстраиваем мост между студентами и имеющимися возможностями, административным ресурсом для реализации их инициатив. Отдел по социально-творческой работе – это в первую очередь координация воспитательной работы и социальных вопросов нашего университета, способствование формированию культурного, высокопрофессионального, современного, конкурентоспособного специалиста через развитие гражданских, патриотических, духовно-нравственных ценностей личности, пропаганда государственной молодежной политики, активизация участия

студентов в общественной жизни и полная координация и сопровождение социального пакета.

- Расскажите, пожалуйста, о своей команде

- У нас в команде 7 штатных сотрудников, 1 хореограф по совместительству и 2 студентки по 0,25 ставки на подготовке молодых, перспективных талантов к творческой деятельности.

Команда поставлена, каждый, выполняя свой функционал, делает огромную работу для улучшения жизни студенческой молодежи. Наша команда, помимо основной нагрузки, тесно взаимодействует более чем с 10 сторонними общественными организациями, участвует в реализации 5 молодежных проектов. За 2022-2023 учебный год мы организовали и провели 17 мероприятий, 21 встречу, 9 акций, реализовали 2 проекта.

- Можете ли Вы дать определение: какова она, сегодняш-

- Как Вы считаете, на каких принципах сегодня должна строиться работа с молодежью?

- Первый принцип - принцип активного участия. Молодежь должна быть вовлечена в принятие решений и разработку молодежных проектов с самого начала. Ее мнения и предложения должны быть услышаны и учтены при планировании и реализации рабочих программ и планов. Только тогда молодежь будет чувствовать себя важной и ценной частью общества. К примеру, у нас в университете достигнуто активное участие членов студенческого самоуправления в составе университетских советов, рабочих групп и комиссий. Например, в совете по этике участвуют 3 обучающихся, в совете по противодействию коррупции - 3 человека, в составе комиссии для отбора кандидатов по присуждению стипендии Президента Республики Казахстан - 2 студента и мн. др.

Второй принцип — принцип гибкости и адаптивности. Подход к работе с молодежью должен быть рассчитан на учет ее потребностей и интересов, а также изменяющейся социальной среды. Наш университет готов к быстрым изменениям и адаптирует свою работу в соответствии с новыми

ставлен доступ к образовательным и профессиональным возможностям, а также есть поддержка молодых лидеров и активистов на каждом этапе их развития.

- Вы — автор многих успешно реализованных идей. Расскажите о своей работе и о самых ярких проектах.

- За время работы в стенах университета нами реализовано более чем 20 проектов. Самые яркие из них воплощаются сейчас. Мы организовали работу 15 студенческих клубов с общим охватом более 3000 студентов. На постоянной основе ведем работу по поиску новых перспективных направлений в реализации молодежных инициатив. В данный момент работаем над созданием студенческого клуба креативной индустрии. Планов очень много... Но все это невозможно было бы реализовать без постоянной, оптимальной поддержки руководства университета, за что, конечно, огромное спасибо нашему Ректору.

- Какое собственное достижение в вашей сфере деятельности вызывает у Вас наибольшую гордость?

- Доверие молодежи – это самое главное. Быть на одной волне с ними, чувствовать их, вместе идти к результатам и их достижениям. А все остальное, дело наживное.

- Начинаний много, проектов много, а времени и сил не всегда хватает.

Раскройте Ваш секрет успеха. Как всё успевать?

- Моя формула: В 5:30 подъем, пробежка, контрастный душ, плотный завтрак, сбор и на работу, где нужно быть максимально продуктивным и сосредоточенным. Важно любить то, чем ты занимаешься. Помимо выполнения основной нагрузки, еще есть членство в Молодежном Совете при МНВО РК, членство в общественном совете области Жетісу, членство в Консультативно-советающем органе при Департаменте полиции области Жетісу, членство в Антикоррупционном Совете области Жетісу, членство в Ассамблее народа Казахстана и активная волонтерская деятельность. Самое главное - быть ответственным, идти с верой и все получится!

- Расскажите о своих планах. В каком направлении планируете развиваться дальше?

- Есть хорошее выражение: «Хочешь расшевелить Всевышнего - расскажи о своих планах». Поэтому тихо – тихо, а дальше больше!

- Ваше обращение к студенту, который еще не успел обзавестись друзьями и, возможно, чувствует себя одиноко?

- В университете есть все условия, чтобы каждый нашёл себя в стороне от академического процесса, если это необходимо. Ну и пусть приходит к нам в 217 кабинет, мы поможем!

няя молодежь?

- Сегодня молодежь очень креативная и прогрессивная. Самое главное сейчас - не мешать молодежи, а направлять и оказывать содействие в реализации инициатив, что и делает на практике наш университет. Только за прошлый год финансовая поддержка в реализации молодежных инициатив у нас составила около 15 млн. тенге. Студенты это видят, у них появляется желание стать частью большой команды в реализации больших и перспективных проектов.

вызовами и требованиями. Только так можно создать эффективные и разнообразные форматы взаимодействия с молодежью.

Третий принцип — принцип поддержки и развития талантов. Молодежь является творческой и креативной силой общества. Наш университет обеспечивает условия для выявления и развития уникальных способностей и навыков молодых людей. Созданы платформы для реализации их идей, предо-

7-8 стр. подготовлены Аудой АХМЕТОВОЙ.

ҚҰРЫЛТАЙШЫ: І.ЖАНСҰГІРОВ АТЫНДАҒЫ ЖЕТІСУ УНИВЕРСИТЕТІ

● Газет Қазақстан Республикасы Ақпарат және Коммуникация министрлігі, Байланыс, ақпараттандыру және бұқаралық ақпарат құралдары саласындағы мемлекеттік бақылау комитетінде 2018 жылғы 27 қарашада тіркеліп, № 17378-Г куәлігі берілген.

● «Жетісу университеті» газеті медиаорталықта теріліп, беттеледі.

● Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді.

● Газет айына бір рет шығады.

● Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үйде, «Алматы - Болашақ» АҚ филиалы «Офсет» баспаханасында басылады.

Медиаорталық басшысы Баян Шаянбаева

Бас редактор: А. Иебекова
Тілші: С. Әшірбекова

Корректор: А. Ахметова

Дизайнер: Н. Елшібеков

Фотограф: А. Капиев

МЕКЕНЖАЙЫМЫЗ:

Талдықорған қаласы,
Жансүгіров көшесі, 187 а.
Байланыс телефоны: 12-00

Индекс 64568

Тапсырыс №1478
Таралым 2000 дана